

- Kozlovski P. (1997). *Kultura postmoderna: obshchestvenno-kulturnye posledstviia tekhnicheskogo razvitiia* [Postmodern culture: socio-cultural consequences of technological development]. Moskva: Respublika [in Russian].
- Liotar Zh.-F. (1998). *Sostoianie postmoderna* [Postmodern state]. Sankt-Peterburg: Aleteia [in Russian].
- Toinbi A. Dzh. (1991). *Postizhenie istorii* [Comprehension of history]. Moskva: Progress [in Russian].
- Toffler E., & Yeys A. (2000). *Tretia khvylia* [The third wave]. Kyiv: Vyd. dim "Vsesvit" [in Ukrainian].
- Eko U. (1988). Zametki na poliakh "Imeni Rozy" [Marginal notes of the "Name of the Rose"]. *Inostrannaia literature* [Foreign literature], 10, 88-104 [in Russian].

УДК 316.772.5

orcid.org/0000-0003-1555-8632

orcid.org/0000-0002-2572-8300

orcid.org/0000-0003-3744-3166

СКИБА Іван Петрович

кандидат філософських наук доцент кафедри філософії Київського національного авіаційного університету

ОРДЕНОВ Сергій Сергійович

кандидат філософських наук доцент кафедри філософії Київського національного авіаційного університету

ЧЕНБАЙ Наталія Анатоліївна

кандидат філософських наук доцент кафедри філософії Київського національного авіаційного університету

ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) нині стрімко розвиваються. Практично неможливо уявити собі сферу соціального життя, в якій упровадження ІКТ не було б однією із сучасних тенденцій розвитку. Термін «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) набув широкого використання на початку третього тисячоліття, знаменуючи якісно новий етап розвитку і застосування обчислювальної техніки. Він пов'язаний з об'єднанням комплексу ресурсів у єдине середовище, що дозволяє оперативно працювати з інформацією і взаємодіяти за допомогою засобів електронної комунікації. Наприкінці ХХ ст., як справедливо зауважує О. Боброва (Боброва, 2010), термін «інформаційно-комунікаційні технології» вживався поряд із такими термінами, як «комп'ютерні технології» та «ін-

формаційні технології», а також «нові інформаційні технології», причому, значення цих термінів могли не співпадати.

В широкому розумінні ІКТ розглядають як сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, що інтегруються з метою збору, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення і використання інформації в інтересах її користувачів (Боброва, 2010). Важливим сучасним засобом ІКТ є комп'ютер, оснащений відповідними програмним забезпеченням і телекомунікаціями разом із розміщеною на них інформацією. На думку О. Значенко, «інформаційно- комунікаційні технології» можуть бути визначені як інформаційні технології на базі персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж засобів зв'язку (Значенко, 2005, с. 8–9). В цьому визначенні акцентується увага на тому, що ІКТ є різновидом ІТ.

ЮНЕСКО у науковому виданні «Інформаційна та комунікаційна технологія в освіті: курікулум для шкіл та програма розвитку вчителів» також визначає «ІКТ як поєднання інформаційних технологій з іншими спорідненими технологіями, особливо комунікаційними, де інформаційні технології визначають як технологічне застосування інформатики в суспільстві, при цьому інформатика – це наука, пов'язана зі створенням, реалізацією, оцінюванням, використанням та технічним обслуговуванням систем обробки інформації, включаючи технічне та програмне забезпечення, організаційний і людський аспекти, промислові, комерційні, урядові та політичні впливи тощо» (*Information and Communication ...*, 2002, с. 13). В даному визначенні демонструється процес комплексного забезпечення засобами інструментального знання (джерелом якого виступає наука інформатика) всіх ланок творення, впровадження, застосування та використання ІТ. До таких технологій ЮНЕСКО відносить радіо, телевізор, відео, DVD, телефон, антену, комп'ютер, апаратне і програмне забезпечення, мережі, а також обладнання і послуги, пов'язані з цим (відеоконференції та електронна пошта) (*Information and Communication ...*, 2002, с. 13).

Схоже визначення дає вітчизняний науковець Н. Фоміних, розглядаючи ІКТ як «сукупність засобів (апаратних і програмних), що використовуються для збирання, створення, обробки, збереження, розповсюдження, організації, подання, підготовки, захисту інформації, обміну й управління нею, способів та інноваційних методів їх застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації всіх сфер людської діяльності» (Фоміних, 2010, с. 9). В даному визначенні зроблено акцент на цільовому призначенні ІКТ.

ІКТ часто використовується у контексті «дорожньої карти» з метою визначення, на якому етапі обраного шляху перебуває організація, з урахуванням її потреб у сфері ІКТ (Шибенюк, 2008, с. 44). Часто цей термін вживається в якості загального, що охоплює сферу інформаційних систем/технологій на організаційному рівні, розробки програмного забезпечення й обчислювальної техніки. Нині ІКТ становлять вагому частку світового

виробництва, в них реалізується інструментальне знання, що зумовлено сучасною тенденцією до створення глобальних відкритих освітніх та наукових систем, які дозволяють, з одного боку, розвивати систему нагромадження і поширення наукових знань, а з іншого – надавати доступ до різноманітних інформаційних ресурсів широким верствам населення, що веде до глобального реформування ринку праці.

Внесок у визначення сутності феномену ІКТ зробив і ЄС, даючи на порталі elearningeuropa.info визначення ІКТ як сукупності технологій, що формують інформаційне суспільство, а саме: обробку даних, Інтернет, мультимедіа тощо, а також комунікаційні технології, що забезпечують поширення інформації. Британська енциклопедія Hutchinson Encyclopedia та «Веб-словник кібернетики та систем» (Web Dictionary of Cybernetics and Systems) пропонують схожі визначення ІКТ як технологій, пов'язаних з обробкою, збереженням та передачею інформації. Тобто, інформаційно-комунікаційні технології або ІКТ, у найбільш широкому значенні, є засобами, пов'язаними зі створенням, збереженням, передачею, обробкою і управлінням інформації. Цей широко вживаний термін містить у собі всі технології, що використовуються для спілкування та роботи з інформацією. Отже, ІКТ можна розглядати як різновид інформаційної технології (ІТ).

Залежно від типу інструмента, за допомогою якого проводиться обробка інформації (інструментарій технології), виділяють такі етапи розвитку ІТ: 1-й етап (до другої половини XIX ст.) – «Ручна» інформаційна технологія (перо, чорнильниця, книга). Комунікації здійснювалися ручним способом шляхом пересилки через пошту листів, пакетів, депеш. Основна мета технології – представлення інформації в потрібній матеріальній формі. 2-й етап (з кінця XIX ст.) – «Механічна» технологія (друкарська машинка, телефон, диктофон). Основна мета ІТ – представлення інформації на матеріальних носіях в потрібній формі більш зручними засобами. 3-й етап (40-60-і рр. XX ст.) – «Електрична» технологія (великі ЕОМ і відповідне програмне забезпечення, електричні друкарські машинки, ксерокси, портативні диктофони). Основна мета ІТ починає переміщатися з форми представлення інформації на формування її змісту. 4-й етап (з початку 70-х рр.) – «Електронна» технологія (великі ЕОМ і створені на їхній базі автоматизовані системи управління (АСУ) й інформаційно-пошукові системи, оснащені широким спектром базових і спеціалізованих програмних комплексів). Акцент ще більше зміщується на формування змістовної сторони інформації. 5-й етап (з середини 80-х рр. XX ст.) – «Комп'ютерна» («нова») технологія (ПК із широким спектром стандартних програмних продуктів різного призначення). На цьому етапі відбувається процес персоналізації АСК, що проявляється у створенні систем підтримки прийняття рішень певними спеціалістами. Такі системи мають умонтовані елементи аналізу та штучного інтелекту для різних рівнів управління, реалізуються на ПК і використовують телекомунікації. 6-й

етап (тільки встановлюється) – «мережева технологія» (іноді її вважають частиною комп'ютерних технологій). Починають широко використовуватися в різних галузях глобальні і локальні комп'ютерні мережі. Їй пророкують в найближчому майбутньому бурхливе зростання, обумовлене популярністю її засновника – глобальної комп'ютерної мережі Internet.

З появою персональних комп'ютерів з'явився термін «нові інформаційні технології», під яким розуміють упровадження нових підходів до навчально-виховного процесу, що орієнтований на розвиток інтелектуально творчого потенціалу людини з метою підвищення його ефективності, завдяки застосуванню сучасних техніко-технологічних засобів. На сучасному етапі методи, способи і засоби безпосередньо взаємопов'язані з комп'ютером, тому їх іще називають комп'ютерні технології. Нові інформаційні технології характеризуються наявністю всесвітньої мережі Internet, такими її сервісами, як електронна пошта, телекомунікації, що надають широкі можливості.

Жива комунікація невід'ємна від інформаційних технологій, тому на сучасному етапі розвитку технічних і програмних засобів інформаційні технології називають інформаційно-комунікаційними. У цих комунікаціях комп'ютер займає своє місце. Він може забезпечувати комфортну, індивідуальну, різноманітну, високоінтелектуальну взаємодію об'єктів комунікації.

Взагалі ІКТ можна визначити як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження та управління інформацією. Під технологічними інструментами та засобами мають на увазі комп'ютери, мережу Internet, радіо- та телепередачі, а також телефонний зв'язок. Прикладом успішної реалізації ІКТ стала поява Інтернету – глобальної комп'ютерної мережі з її практично необмеженими можливостями збирання та збереження інформації, індивідуального її передавання кожному користувачеві. Internet швидко знайшов застосування в науці, освіті, зв'язку, засобах масової інформації (включаючи телебачення) в рекламі, торгівлі та інших сферах людської діяльності.

Основний наголос на значенні нової інформаційної технології, сукупний ефект від якої, на думку дослідників, сприятиме перетворенню соціально-економічної структури суспільства, був зроблений ще в 70-х – 80-х роках ХХ ст., коли особливої популярності набула концепція інформаційного суспільства над розробкою якої працювали такі відомі дослідники, як Д. Белл, Й. Масуда, М. Порат, Т. Стоуньєр, В. Дайзард та ін. Особлива увага була приділена також систематизованій, організованій інформації, або «кодифікованому знанню» (Белл). Можна погодитися і з думкою С. Кримського, який відмічає, що розвиток інформаційних і комп'ютерних технологій, мікроелектроніки, біотехнологій, створення штучного інтелекту і т. д. свідчить про те, що «... з середини ХХ сторіччя на перший план за сво-

єю значущістю висувається перетворення інформації. Починається нова комп'ютерна ера» (Кримський, 2010, с. 274).

В процесі дослідженні специфіки ІКТ значна увага також приділялася питанню впливу новітніх технологій на соціальні і культурні перетворення в суспільстві. Зокрема, вважалося, що телекомунікації змінять усю фактуру суспільства (Дж. Мартін). За ступенем свого впливу на соціальну структуру та систему суспільних відносин інформаційно-комп'ютерні технології небезпідставно порівнювали із механізацією, яка свого часу відіграла таку важливу роль під час індустріальної революції (Лях, 2009, с. 4).

Список використаних джерел

- Боброва Е. А. Информационно-коммуникационные технологии в деятельности библиотеки вуза : монография. Кемерово : КемГУКИ, 2010. 156 с.
- Значенко О. П. Формування інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 22 с.
- Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі / В. В. Лях, В. С. Пазенок, Я. В. Любивий, К. Ю. Райда, В. К. Федорченко, О. М. Йосипенко, О. П. Будя, Ю. О. Безукладніков. Київ : ТОВ «XXI століття: діалог культур», 2009. 404 с.
- Кримський С. Б. Межа тисячоліть – зміна вимірів історії. *Про софійність, правду, смисли людського буття* : збірник наук.-публіц. і філос. ст. Київ, 2010. С. 273–289.
- Фоміних Н. Ю. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ялта, 2010. 20 с.
- Шибенюк М. О. Формування інформаційної культури і впровадження технологічних інновацій в освіту. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Київ ; Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. Вип. 18. С. 44–48.
- Information and Communication Technology in Education : A Curriculum for Schools and Programme of Teacher Development, Division of Higher Education. UNESCO 2002. Printed in France, 2002. 148 p.

References

- Bobrova E. A. (2010). *Informatcionno-kommunikatcionnye tekhnologii v deiatel'nosti biblioteki vuza [Information and communication technologies in the activity of the university library]*. Kemerovo: : KemGUKI [in Russian].
- Fominykh N. Yu. (2010). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv filolohichnykh spetsial'nostei do zastosuvannia informatsiino-komunikatsiynykh tekhnolohii* [Preparation of future teachers of philological specialties for the application of information and communication technologies] (Extended abstract of PhD dissertation). Yalta [in Ukrainian].

- Information and Communication Technology in Education* (2002) : A Curriculum for Schools and Programme of Teacher Development, Division of Higher Education. UNESCO 2002. Printed in France.
- Krymskyi S. B. (2010). Mezha tysiacholit – zmina vymiriv istorii [Millennium - changing dimensions of history]. In *Pro softinist, pravdu, smysly liudskoho buttia [On the sophistication, the truth, the meanings of human existence]* (pp. 273-289). Kyiv [in Ukrainian].
- Liakh V. V., Pazenok V. S., Liubyvyi Ya. V., Raida K. Yu., Fedorchenko V. K., Yosypenko O. M., ... & Bezukladnikov Yu. O. (Eds.). (2009). *Informatsiine suspilstvo u sotsialno-filosofskii retrospektyvi ta perspektyvi [Information society in social and philosophical retrospect and perspective]* Kyiv: TOV “XXI stolittia: dialoh kultur” [in Ukrainian].
- Shybeniuk M. O. (2008). Formuvannia informatsiinoi kultury i vprovadzhenia tekhnolohichnykh innovatsii v osvitu [Formation of information culture and introduction of technological innovations in education]. In *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems]* (Vol. 18. pp. 44-48). Kyiv ; Vinnytsia: DOV “Vinnytsia” [in Ukrainian].
- Znachenko O. P. (2005). *Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnikh uchyteliv humanitarnykh dysyplin [Formation of information culture of future teachers of humanities]* (Extended abstract of PhD dissertation). Kyiv [in Ukrainian].

УДК 316.77:004

orcid.org/ 0000-0002-4014-7109

ГОЛІЗДРА Олег Вікторович

аспірант кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СВІТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Глобалізація, будучи найбільш характерною рисою сучасної епохи, значною мірою визначається експансією інформації як основного стратегічного ресурсу. Зростання загальної інформатизації суспільства відкриває можливості для зваженого її вибору, аналізу та порівняння, водночас зростають і обсяги дезінформації та негативних інформаційних впливів, здатних зруйнувати усталену систему соціальних зв'язків, національних цінностей та етнокультурних особливостей.

В умовах глобального інформаційного простору і легкості транскордонних впливів збереження і захист національної інформаційної безпеки суттєво ускладнюється. Культурна, технологічна, інформаційна західна експансія все більше посилюється, що сприяє руйнуванню традиційних для